

การเปลี่ยนผ่านจากการใช้รักษาเบาหวานชนิดรับประทานเป็นยาฉีดอินซูลิน
ของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

การเปลี่ยนผ่านจากการใช้ยารักษาเบาหวานชนิดรับประทานเป็นยาฉีดอินซูลินของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2

TRANSITION FROM USE OF ORAL HYPOGLYCEMIC AGENTS TO INSULIN TREATMENT OF PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES

ยุพาพรรณ ช้างพลายงาม 4937116 RAAN/M

พ.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ขนิษฐา หาญประสิทธิ์คำ, Ph.D. (Nursing), พรทิพย์ มาลาธรรม, Ph.D. (Nursing), ฉัตรประอร งามอุโฆษ, M.D.

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยพรรณนาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผน คุณสมบัตินิสัย และปัจจัยเงื่อนไขในการเปลี่ยนผ่านจากการใช้ยารักษาเบาหวานชนิดรับประทานเป็นยาฉีดอินซูลินของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการตรวจจากหน่วยตรวจผู้ป่วยนอกอายุรกรรม โรงพยาบาลรามารินทร์ ระหว่างเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 40 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพทางคลินิก และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่าแบบแผนของการเปลี่ยนผ่านพบได้ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนผ่านเรื่องเดียว คือมีการเปลี่ยนผ่านตามภาวะสุขภาพและความเจ็บป่วยเพียงอย่างเดียว หรือมีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกันหลายอย่าง คือมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ของชีวิตหลายเหตุการณ์ทั้งการเปลี่ยนแปลงของภาวะสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นผู้ดูแลสมาชิกในครอบครัว การมีข้อจำกัดด้านกายภาพ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเงิน และอาชีพ คุณสมบัตินิสัยของการเปลี่ยนผ่านประกอบด้วย 5 ลักษณะ คือ 1) การตระหนักถึงความสำคัญของการฉีดอินซูลินแต่ใช้เวลาที่จะตระหนักถึงความสำคัญต่างกัน 2) การยอมรับการฉีดอินซูลินเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน 3) แบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวันเปลี่ยนจากเดิมในเรื่องการรับประทาน อาหาร การออกกำลังกาย รวมทั้งเรียนรู้การตรวจระดับน้ำตาลในเลือดด้วยตนเองเพื่อให้เหมาะกับการใช้ยาฉีดอินซูลิน 4) ระยะเวลาในการปรับตัวแตกต่างกัน โดยพบตั้งแต่ 2 สัปดาห์ขึ้นไป บางรายใช้เวลา 6 เดือน และบางรายยังไม่สามารถปรับตัวได้ในระยะเวลา 6 เดือน และ 5) เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ การที่แพทย์ให้เปลี่ยนวิธีการรักษาเบาหวานจากยา รับประทานเป็นยาฉีดอินซูลิน ส่วนปัจจัยเงื่อนไขในการเปลี่ยนผ่าน ได้แก่ การให้ความหมายต่อการเปลี่ยนยารักษาเบาหวาน ความรู้และการเตรียมตัวในการเปลี่ยนยา เศรษฐฐานะทางสังคม ภาวะสุขภาพ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์การฉีดอินซูลิน แหล่งสนับสนุนทางสังคม และเหตุการณ์เกิดร่วม

การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์เปลี่ยนผ่านจากการใช้ยารักษาเบาหวานชนิดรับประทานเป็นยาฉีดอินซูลินของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในเรื่องแบบแผน คุณสมบัตินิสัย และปัจจัยเงื่อนไขในการเปลี่ยนผ่าน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรทีมสุขภาพเข้าใจผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ในระยะเปลี่ยนผ่าน และช่วยให้ผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 สามารถเปลี่ยนผ่านและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเปลี่ยนผ่าน / ยารักษาเบาหวานชนิดรับประทาน / ยาฉีดอินซูลิน / เบาหวานชนิดที่ 2

TRANSITION FROM USE OF ORAL HYPOGLYCEMIC AGENTS TO INSULIN TREATMENT OF PERSONS WITH TYPE 2 DIABETES

YUPAPUN CHANGPLAINGAM 4937116 RAAN/M

M.N.S. (ADULT NURSING)

THESIS ADVISORS: KANITHA HANPRASITKAM, Ph.D. (NURSING), PORNTIP MALATHUM, Ph.D. (NURSING), CHARDPRAORN NGARMUKOS, M.D.

ABSTRACT

The purpose of this qualitative descriptive study was to explore patterns, properties, and conditions of the transition from use of oral hypoglycemic agents to insulin treatment of persons with type 2 diabetes. Purposive sampling was used to recruit a sample of 40 persons with type 2 diabetes who sought treatment at the medical outpatient department at Ramathibodi Hospital. Data were collected with a semi-structured interview from April to May, 2008. The instruments used in the study included the Demographic Data Form, the Clinical Data Record Form and Interview Guide developed by the researcher. The data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The results revealed that patterns of transition could be identified as single transitions caused by health conditions and illness of having diabetes, or multiples with simultaneous caused by changes in their life regarding health conditions, role as caregiver in their family, physical limitations, changing their financial status and their works. Properties of transition were characterized as five components: 1) awareness of the transition from use of oral hypoglycemic agents to insulin treatment, but the onset of awareness varied; 2) engagement in using insulin in their daily activities; 3) changes in their lifestyles in terms of diet, physical activity, and self-monitoring of blood glucose to be congruent with insulin treatment; 4) time span of changes varied from 2 weeks to 6 months or even longer in some informants; and 5) critical points and events in this study were the treatment change from oral hypoglycemic agents to insulin treatment. Transitional conditions included meanings given to the transition, knowledge and preparation, socioeconomic status, health status, insulin delivery devices, social support, and concomitant events.

This study elucidates the phenomenon of transition from the use of oral hypoglycemic agents to insulin treatment of persons with type 2 diabetes in terms of patterns, properties, and transitional conditions. This information will help healthcare providers to understand the experiences of people with type 2 diabetes and help them pass through their transition in a healthy fashion.

KEY WORDS: TRANSITION / ORAL HYPOGLYCEMIC AGENTS / INSULIN / TYPE 2 DIABETES

188 pages